

Od databáze REOS ke kooperativní tvorbě personálních autorit

Databáze REOS – regionální osobnosti – byla původně vytvořena na konci osmdesátých let pro potřeby SVK v Kladně. Začátkem devadesátých let ji externí programátor SVK v Kladně Miloslav Bartušek převedl do prostředí CDS/ISIS. Databáze byla postupně distribuována do dalších knihoven. Začali ji využívat v SVK v Hradci Králové, v Liberci, v Plzni, v Ústí nad Labem, potom v některých okresních či městských knihovnách, dostala se i na Slovensko, například do knihoven v Košicích a v Trenčíně. Databáze měla poměrně propracovanou programovou nadstavbu umožňující různé způsoby vyhledávání údajů, aniž uživatel musel znát komplikovaná pravidla formátovacího a dotazovacího jazyka CDS/ISIS. Nadstavba nabízela také tvorbu kalendáří a další formy výstupů.

S příchodem knihovních systémů bylo zřejmé, že databáze REOS by měla být nějakým způsobem propojena nebo sloučena se souborem autorit osobních jmen, který obsahoval stejný typ údajů, i když jinak strukturovaných a používaných k jinému účelu. K propojení datových souborů obsahujících záznamy personálií vedly minimálně tyto důvody:

- dodržení zásady jednotného vstupu a jednotné správy dat v automatizovaném systému,
- možnost propojení personálních záznamů se záznamy knih, článků a dalších typů dokumentů.

Jako určitý problém se jevila disproporce mezi strukturou záznamu danou formátem UNIMARC/Autority, která je nutná a dostačující pro soubor autorit osobních jmen, a strukturou záznamu v databázi REOS, která vychází z potřeb uživatelů a z dlouhodobé praxe tvůrců databáze.

SVK v Kladně přistoupila k převedení záznamů z databáze REOS do knihovního systému Rapid Library a k jejich začlenění do souboru personálních autorit v roce 1999. Napomohl jí k tomu grant MK ČR poskytnutý v rámci programu RISK. Grantový projekt měl název *Začlenění regionálních databází do integrovaného informačního systému knihovny* a vedle konverze databáze REOS zahrnoval i převedení databáze REFA – regionální faktografie, v tomto případě do souboru autorit korporací. U obou databází byly základní údaje, tj. jméno osobnosti (nebo název památky v případě regionální faktografie), doplňky ke jménu, data a odkazy typu viz a viz též, uloženy do polí formátu UNIMARC/Autority, pro ostatní údaje byla vytvořena interní pole. Po sloučení databází a souborů autorit se tak původní hranice mezi oběma typy souborů, daná jejich různým obsahem, podrobností i funkcí, přenesla přímo do struktury záznamu – ten má část základní, „autoritní“, a nadstavbovou (regionální, faktografickou).

Databáze REOS a REFA jsou nyní přístupné přímo z elektronického katalogu (OPAC) knihovního systému

SVK v Kladně. Zatím je to možné jen na lokální síti, předpokládáme, že od roku 2002 tomu tak bude i v OPAC vy-staveném na internetu. Pro přístup do databází obsahuje OPAC v hlavní nabídce tyto položky:

Databáze autorů a regionálních osobností

Databáze korporací a regionálních památek

Obě položky umožňují přímo vstup do indexu příslušného datového souboru nebo vstup do obrazovky pro zadání kombinovaného dotazu. Po vyhledání záznamů lze buď prohlížet nebo vytisknout jejich obsah, anebo postupovat dál po vazbách systému k bibliografickým záznamům. Ze záznamu REOS lze přejít například na záznamy dokumentů v katalogu, na záznamy článků v databázi článkové bibliografie nebo také na záznamy památek v databázi REFA.

V současné době se personálii dotýkají další dva projekty realizované v SVK v Kladně. *Projekt konverze záznamů článkové bibliografie z databáze CDS/ISIS z let 1992-1999 do knihovního systému Rapid Library* přispívá k nárůstu počtu i ke zkvalitnění záznamů regionálních osobností. Přibývají záznamy jak autorů článků, tak osobností z věcného popisu. Po kvalitativní stránce je důležité, že současně s automatickou konverzí se zpracovatelé vrací i k primárním dokumentům, ověřují data, snaží se zjistit jména autorů podepsaných šifrou, rozlišit osoby s týmž jménem apod. Jedná se tedy o komplexní a dá se říci i zaji-mavou práci.

Druhým projektem, který má bezprostřední vztah k záznamům osobností, je *kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit*. Cílem tohoto projektu je těsnější spolupráce s Národní knihovnou ČR, konkrétně s pracovištěm autorit. Již dnes máme možnost pomocí klienta protokolu Z39.50 stahovat záznamy personálií z databáze AUJ – Jmenné autority NK ČR. Rádi bychom v rámci tohoto projektu vyřešili i obrácenou úlohu – přispívání do AUJ našimi záznamy REOS, respektive záznamy vytvořenými ze základní, standardní části záznamů REOS odpovídající formátu UNIMARC/Autority. Vznik jednotného souboru (národních) autorit, který je hlavní vizí účastníků kooperativního projektu, by měl umožnit sjednocení selekčních údajů a tím i přístupových rejstříků v katalogích různých knihoven a vytvořit podmínky pro kooperativní katalogizaci. Věříme, že databáze REOS začleněné do souborů autorit nebudou v tomto směru překážkou, ale naopak, že jejich bohatý faktografický či biografický potenciál, v němž je uložena dlouholetá práce bibliografů a dalších pracovníků regionálních knihoven, bude i v tomto projektu využit.

Na řešení projektu kooperativní tvorby a využívání souborů národních autorit se budou podílet zástupci většiny státních vědeckých knihoven, tedy jistě i pracovníci, kteří připravovali záznamy do databází REOS. Podívejme se na závěr, jaký je současný stav těchto databází ve vztahu k souborům autorit v těch SVK, v nichž byla databáze REOS budována:

- Hradec Králové – databáze převedena do knihovního systému KP-sys a začleněna do souboru autorit osobních jmen;

- Kladno – databáze převedena do knihovního systému Rapid Library a začleněna do souboru autorit osobních jmen;
- Liberec – tvorba databáze REOS v CDS/ISIS pozastavena a databáze je připravena ke konverzi do systému Rapid Library, kam jsou již nyní ukládány nové záznamy;
- Plzeň – pro ukládání dat vytvořen vstupní formulář v knihovním systému KIMS, z něj data převáděna do databáze REOS v CDS/ISIS, ta nadále využívána pro rešerše, kalendária apod.;
- Ústí nad Labem – nadále budována a využívána databáze REOS v CDS/ISIS.

Jiří Mika
Státní vědecká knihovna v Kladně

Pozn.: Příspěvek byl prezentován na semináři Personálie v knihovnách, Brno 5.-6. září 2001.

■ ■ ■ ■ ■